

O călătorie spre centrul Pământului

Decolăm de la București. E o zi de noiembrie blândă, fără zăpadă. Zburăm spre o țară îndepărtată, înconjurată de apă, sub toate formele ei: ghețari, cascade, zăpezi și ocean. Megan își scoate ghemul și începe să croșeteze. Mă uit la firul ei ca la un camarad de drum. Ne poartă în această călătorie spre centrul pământului și ne ajută să nu ne rătăcim. Ne măsoară distanțele și diferențele. Ce o să vedeți în expoziția de acum e un jurnal de bord. O hartă a unei lumi pe care am descoperit-o într-un anotimp cu lumină albastră și înghețată.

Nu mai fuseserăm niciodată în Norvegia. Din Maramureș, de unde am aruncat ghemul, aveam de parcurs un drum lung, presărat de imagini, senzații, care se amestecă ca într-un vis. N-am mai văzut atâta zăpadă din copilărie, de pe vremea când mă jucam în satul în care m-am născut. Apa, cerul, munții și zăpezile fac ca peisajul să pară nepământean. Poposim în mijlocul acestui mic oraș-port, Bodø. Știm despre el că a fost ales capitală culturală în 2024. E frig și parcă totul se vede mai clar, mai limpede. Vizităm orașe și muzee și vrem să înțelegem istoria. Să simțim gusturile și mirosurile din bucătăriile oamenilor care trăiesc aici. „O să mâncăm numai pește” ne-am spus la plecare. Și ne-am ținut de cuvânt.

Moștenirea poporului Sami e o prezență puternică și vie în istoria și în cultura norvegiană. Acești oameni ai zăpezilor erau crescători de reni și aveau o sumedenie de termeni pentru a-și descrie animalele, natura, mediul, pământul, apa și troienele. Ne oprim în fața colibei Sami, reconstruită la Muzeul de Istorie din Bodø. Seamănă, în același timp, și cu un aisberg, cu un igloo și o colibă a oierilor din Maramureș. Lucrarea lui Megan Dominescu, icebergul făcut din lână, prin împâslire, devine o esență tare, sublimă, a țării de gheață. Obiectul confecționat de ea poartă în el și solitudinea și măreția unei lumi. Toba Sami, confecționată din piele de animale, e un obiect cu puteri magice, care poate să inducă o stare de transă. De altfel, în folclorul acestor strămoși, viii și morții fac parte din același întreg.

Privim fotografiile cu femeile Sami. Poartă niște haine populare colorate și sofisticate. E mult roșu în piesele lor vestimentare, ca o celebrare a vieții. Cromatica lor ne amintesc de costumele tradiționale din Maramureș. De mileurile care împodobesc camerele bune. Această

corespondență vizuală ne inspiră. Similitudinile ne emoționează, iar povestea noastră curge mai departe.

În drumul nostru norvegian, tot ocolim troiene. Aici lumea întreagă pare îngropată în zăpadă. Vântul e umbra noastră. Se ține după noi ca un câine credincios. Ne urmărește peste tot, ne așteaptă în fața ușilor, ne răscolește sufletele într-un fel pe care nu l-am mai simțit niciodată. Frumusețea peisajului ne taie răsufierea. Frigul ne ascute senzațiile. Se întunecă imediat după prânz și viața se mută cu totul în interior, de parcă oamenii ar continua să trăiască încă cuibăriți sub o blană caldă de animal. Cu cât înaintăm, cu atât ceața devine mai groasă și mai nemiloasă. Insulele Lofoten par decorul unui vis suprarealist și mai puțin o bucată de realitate.

Aburii unei saune ne îmbie să intrăm. Cum altfel să-ți încălzești sufletul într-o mare de gheață? În barul din oraș, oamenii se întâlnesc seara, beau bere și cântă. Parcă să uite de întunericul de afară. O facem și noi. Suntem niște călătore în drăznețe, care deșiră firul poveștii mai departe. Participăm la performance-ului artistei Elin Már Øyen, *Vedøya. Lament to the bird mountain who lost its voice*. Compozitorul Jostein Stalheim găsește în zăpadă un inel cu o pasăre albastră. Mi-l dăruiește. Are culoarea frigului, exact ca tapiseria lui Linn Rebekka Åmo, artista norvegiană. E și cer și apă în lucrarea ei. Un décor în tonuri de albastru, ca o conservă a lumii pe care am vizitat-o.

„Scrie unde arde”, spune un proverb norvegian. Și asta facem. Luăm cu noi liniștea și straniețea unui peisaj hibernal și călătorim în noi însine, mai departe.

E ajunul Crăciunului. Drumul din Norvegia în Maramureș e lung. E momentul din an în care colindătorii poarta măști din blănuri de capră sau oaie. E o invazie de monștri pe ulițele satului. Aceste ființe fantastice, înrudite parcă cu spiritele mitologice norvegiene, care își au originile în tradiția precreeștină, alungă spiritele rele.

Loredana Ilie plăsmuiește, la rândul ei, niște măști fioroase și bonome. Nu ne sperie, mai degrabă sunt păzitorii drumului nostru spre casă. Ea creează o hartă a monștrilor din Maramureș și Norvegia și conectează, astfel, mitologiile celor două spații.

Mihaela Moldovan, în lucrarea ei, pleacă de o imagine puternică: firele de praf de pe piesele de mobilier. Exact cum acum, în urma noastră, rămân forme de pași pe zăpadă. Mileurile croșetate, omniprezente în casele copilăriei, au devenit supradimensionate. Fragilitatea șnurului făcut de mână l-a înlocuit cu duritatea sforilor sau a cablurilor folosite în construcții. Ștergem praful și, o

dată cu el, pașii și urmele noastre. Istoriile de familie sunt făcute din picioare care calcă încălțate pe covoare curate și mâini care scutură și șterg urmele lăsate. Lucrarea Mihaelei, care e născută în Maramureș, vorbește despre nostalgie, fragilitatea spațiilor și efemeritate.

În romanul lui Jules Verne, *O călătorie spre centrul Pământului*, personajele intră în burta unui vulcan și coboară în măruntaiele lumii, unde au parte de tot felul de revelații. La fel am călătorit și noi, iar harta sentimentală a acestei aventuri o vedeți acum, în expoziția noastră.

Anca Poterașu *featuring* Ana Maria Sandu